

Vykupiteľky – zber maku, Slovenská Lupča

Spolusestra mi povedala: „ Kláštor nám zatvára bezpečnosť“. Srdce mi zovrela, no onedlho som s pokojnou dušou nastupovala do autobusu. Obrátim sa a vidím deti, ktoré som učila. Vtom som zabudla na náš osud a začala som sa usmievať.

Sestra uršulínka Mercedes Hrdličková

Prečítali nám úradný prípis, že „keďže sa nechceme zapojiť do socialistickej výučby a výchovy mládeže, musíme opustiť kláštor“. Do starobinca v Dolných Semerovciach pre 20 ľudí ich natlačili 140. Celé obec nemala elektrický prúd. Sestry pracovali na poliach alebo opravovali svetre. Do 40 sestier pracovalo pri stole a jednej petrolejovej lampe.

Sestra uršulínka Kamila Horná

Politický plán Akcie R inštruoval jej aktérov, ako zdôvodňovať túto nevidanú, protizákonnú a neľudskú akciu voči rehoľným sestram, ktoré venovali svoj život službe Bohu a blížnym v školstve, kultúre, zdravotníctve a v sociálnych potrebách spoločnosti.

Ján M. Dubovský, historik

Kláštor Uršulínok Modra zlikvidovaný ako posledný 25. 9. 1952

a Ivanke pri Nitre. 27. novembra 1951 šikanovanie pokračuje Akciou R4 tým, že previezli do Čiech na práce ďalších 95 rehoľníčok vo veku do 45 rokov. V tom čase bolo v Čechách vyvezených a premiestňovaných rôznym spôsobom vyše 880 slovenských sestričiek. V Akcii R5 vyviezli 270 sestier z kláštora v Pruskom, ktorý zabral zbrojársky podnik. V Akciách R6 a R7 v roku 1952 zlikvidovali posledné dva kláštory v Spišskej Soboti a Modre.

Podľa štatistiky SlovÚCu z 1 720 sústredených rehoľníčok vyviezli do Čiech na práce 884 sestier, 59 odišlo z reholí, 10 zmrelo a do charitných domovov umiestnili 767.

Režim nezahrnul rehole medzi spolky podľa zákona č. 68/1951 Zb. z., aby tak ich likvidáciu legalizoval. Ich majetok, budovy, knižnice, archívy si štát privlastnil. V praxi šlo často o ich zdevastovanie, rozkradnutie, zničenie. Stovky vzdelaných a duchovne ušľachtilých sestier pracovalo v ťažkých podmienkach českých textiliek alebo poľnohospodárskych majetkov na Slovensku. Sestry rôznych rádoov pri presunoch schválne miešali. 28. júna 1952 pozvázali predstavené reholí zo sústredovacích kláštorov na Slovensku a fabrik z Čiech a internovali v kláštore v Hejnicich v Čechách. Režim tak chcel zabrániť ich „negatívne“ vplyvu na rádoové sestry.

KONIEC REHOĽNÍČOK V ZDRAVOTNÍCTVE

V zdravotnej a sociálnej službe na Slovensku však zostávalo 1 650 rehoľníčok, čo bolo 70% všetkých sestier. Tieto sa

nevzdali rehoľného oblečenia. Preto od leta 1954 začali s ich postupným odstraňovaním z tejto služby. V roku 1955 tak vyviezli 169 rehoľníčok – ošetrovateliek zo slovenských nemocníc na práce do Čiech, v roku 1957 ďalších 950. Deportácie sestier trvali až do začiatku 60. rokov minulého storočia, sestry pracovali v priemysle až do roku 1968, niektoré počas tzv. normalizácie aj do 80. rokov alebo ich premiestňovali pracovať do sociálnych ústavov.

Režim sestry aj kriminalizoval. Tie si tak v komunistických väzniciach odtrpeli spolu 312 rokov zväčša za odmietanie pracovať v nedeľu a vo sviatky alebo za pomoc kňazom. Rehole mali podľa plánov KSČ do roku 2000 vymrieť, no sestry si udržali svoj sľub: vždy verné.

CHCEŠ VEDIET VIAC?

Odporúčané webstránky: www.upn.gov.sk; www.enrs.eu

• t a s r •

AKCIA REHOĽNÍČKY

Komunistický režim v ČSR považoval rehole za svojho nepriateľa. Keďže sa mu cirkvi nepodarilo zlomiť, režim v rámci likvidačných opatrení zasiahol aj proti ženským rehoľiam. V Akcii R – rehoľníčky, resp. následných akciách R1 – R7 od augusta 1950 do roku 1952 komunisti násilne na Slovensku zrušili vyše 190 kláštorov a iných domov ženských reholí a následne zviezli do sústredovacích kláštorov vyše 2 tisíc sestier. V rokoch 1951 – 1952 z nich komunisti vyviezli na ťažké práce bezmála polovicu. Po nich zo slovenského zdravotníctva a sociálnych služieb vyhodili väčšinu sestier a do Čiech z nich deportovali dve tretiny. Kláštorne budovy režim zhabal, mnohé rehoľníčky za odpor alebo pomoc skončili vo väzení.

1950

Provinciálny dom Kongregácie dcér Božej lásky

Školské sestry – odchod na pole, Kláštor pod Znievom

Križiacky majer Havkáč pri Budmericiach

1960

Uršulínka sestra Alfréda pri textilnom stroji v českom pohraničí

60. roky

Vincentky na štátnom majetku v Slovenskej Ľupči

60. roky

Križiacky Ústav sociálnej starostlivosti, Ľubovnianske kúpele, pred Akciou R

Po víťazstve KSČ vo voľbách v ČSR v roku 1946 začali komunistickí ideológovia pripravovať plány na obmedzenia činnosti reholí, k čomu prichádza najmä po roku 1948. SlovÚC, ktorý vznikol v roku 1949 mal za úlohu cirkvi kontrolovať a obmedzovať. Na jar 1949 evidoval Slovenský úrad pre veci cirkevné (SlovÚC) na Slovensku 24 ženských reholí a kongregácií, ktoré vlastnili 209 kláštorov (vrátane domov, bytov), v ktorých žilo 4 716 rehoľníčok. K najpočetnejším patrili: Vincentky – 1 071 sestier, Križové sestry – 682, Vykupiteľky – 603. Od roku 1949 komunistický režim pripravoval likvidáciu a zhabanie kláštorov a majetku mužských i ženských reholí. Zneužitím nariadenia SNR č. 80/1945 bolo poštátnených alebo zrušených jedenásť internátov mládeže ženských reholí. Povereníkom – predsedom SLOVÚC bol v tom čase Gustáv Husák. Išlo o proticirkevné opatrenie, ktoré takpovediac odštartovalo likvidáciu kláštorov. Prítom v roku 1950 bolo na Slovensku 76,16% veriaceho obyvateľstva.

AKCIA REHOĽNÍČKY

Začiatkom lete 1950 komunisti prepustili 340 rehoľníčok – učiteľiek, pretože špičky KSS tvrdili, že protištátne vplyvajú na študentov. V lete 1950 režim poštátnil aj materské školy, z ktorých rehoľníčky takto vypudili. KSČ, Štátna bezpečnosť a SlovÚC naplánovali Akciu R (rehoľníčky), teda zrušenie ženských reholí a zhabanie ich kláštorých budov a tak i zamedzenie vplyvu rehoľných sestričiek

v zdravotníctve a sociálnej službe. V nemocniciach, domovoch sociálnej starostlivosti a liečebných ústavoch v tom čase pracovalo vyše 1 650 rehoľníčok. Akcia R mala prebehnúť od 29. do 31. augusta 1950. Na likvidácii ženských kláštorov a rehoľných komunít vyzval aj generálny tajomník KSČ Rudolf Slánský. Po jej spustení na viacerých miestach veriaci v stovkách otvorene protestovali. Napadli funkcionárov KSS a SlovÚC, ľudia si líhali na cestu pred odvážajúce autá, vytvárali zhľuky. Bezpečnosť použila zbrane a mnohých zatkli. Spomienky mnohých sestier a kroniky reholí sú svedectvom tejto barbarskej tragédie pre rehole, pacientov nemocníc, pre deti v ústavoch, pre starých a chorých a duchovnosť krajiny.

Do 17 centralizačných kláštorov zviezli a sústredili 2 006 sestier. Vyprázdnených vyše 190 budov kláštorov, podobne ako majetok boli skonfiškované a pridelené štátnym inštitúciám, armáde, baniam, lesom, školstvu. V nemocniciach ponechali tie zdravotné sestry – rehoľníčky, za ktoré režim nemal náhradu. Šlo o 1 650 sestier, z toho 1 400 zdravotného personálu. Zo sociálnych ústavov však sestričky odviezli, pretože sa báli ich „podvratnej činnosti“.

Režim trhal puto medzi predstavenými reholí a adeptkami. Tie posielali domov, ony sa však tajne vracali a vykonávali noviciát. Režim tlačil na sestry, aby opustili rehole, no bez väčšej odozvy, i keď rehole opustilo 69 sestier. Správa ďalšieho povereníka – predsedu SlovÚC Ladislava Holdoša vyratúva 198 zhabaných kláštorých budov. ÚV KSS rozhodoval

o ich pridelení. Zhabali aj umelecké diela a rehoľné knižnice a archívy.

AKCIA R1 – R7

V januári 1951 bolo v centralizačných strediskách a charitných domovoch na Slovensku 1 765 podľa režimu „nepracujúcich rehoľníčok“, čo mal riešiť ich presun na práce do Čiech. Od septembra 1951 malo byť deportovaných prvých 400 rehoľníčok. Ubytované mali byť v internátoch. 2. októbra 1951 SlovÚC vypracoval *Návrh na odsun mladších a práceschopných rehoľníčok do Česka a likvidáciu niektorých sústredovacích kláštorov na Slovensku – Akcia R1*. Malo ísť o 30 – 45-ročné sestry. Malo sa zrušiť sedem centralizačných kláštorov, čo predpokladalo vyviezť celkovo 966 sestier a ďalších 365 umiestniť v štyroch charitných domovoch. V Akcii R1 vyviezli v noci 12. októbra 1951 celkovo 330 rehoľníčok do 45 rokov zo štyroch centralizačných kláštorov, ktoré skonfiškoval štát. V noci 21. októbra 1951 z rozhodnutia SlovÚC pokračovali deportácie rehoľníčok do Čiech – Akciou R2. Vyviezli ďalších 460 rehoľníčok zo 6 centralizačných kláštorov, ktoré tak zanikli.

Väčšinou ich vyvážali na práce do pohraničných českých textiliek alebo na štátne majetky, kde často pracovali na 12 až 16 hodinové zmeny. Zdravie sestier za tým značne zhoršovalo. Akciou R3 presúvali rehoľníčky v rámci Slovenska. Staršie sestry skoncentrovali do charitných domov v Modre